

Är det tillåtet att slå sin hustru?

En akademisk översikt av frågan inom sunnitisk islamisk lärdom

Religionsvetenskaplig genomgång av Koran 4:34, klassisk fiqh och samtida tolkning

Sammanfattning. Frågan om huruvida en man enligt islamisk lära får aga sin hustru kretsar nästan helt kring tolkningen av Koranen 4:34 och närliggande hadithmaterial. Det korta svaret är nej: faktiskt våld mot hustrun har varken solitt stöd i traditionen eller någon plats i dagens rätt — det avvisas av i stort sett all samtida islamisk lärdom och är dessutom straffbart i de flesta rättsordningar. Den nyans som kvarstår är texthistorisk snarare än moralisk. Denna artikel ger en beskrivande översikt av hur frågan har behandlats inom sunnitisk lärdom: den koraniska texten och dess nyckelbegrepp, den filologiska striden om verbet *daraba*, de klassiska rättsskolornas position (ett villkorat och kringgärdat tillstånd, förenat med etiska betänkligheter), det profetiska exemplet som pekar bort från våld, samt samtida reformistiska och egalitära tolkningar som avvisar varje sanktion av våld. Framställningen är deskriptiv och religionsvetenskaplig, inte normativ.

Inledning och avgränsning

Frågan i rubriken är både äldre och mer omtvistad än den ofta framställs i

den offentliga debatten. Inom sunnitisk islamisk lärdom har den i praktiken aldrig kunnat skiljas från en enda vers – Koranen 4:34 (surat al-Nisá', «Kvinnorna») – och från det hadithmaterial som tillskrivs profeten Muhammad. Att besvara frågan «akademiskt» innebär därför inte att leverera ett ja eller nej, utan att redovisa hur generationer av lärda har läst samma text på sinsemellan oförenliga sätt.¹

Denna artikel är deskriptiv. Den redogör för positioner inom traditionen – klassiska som samtida – utan att föreslå vilken som är riktig och utan att uppmana till någon handling. Framställningen begränsar sig till sunnitisk lärdom; shiitiska och ibaditiska traditioner berörs inte. Slutligen bör det betonas att i de flesta nutida rättsordningar är våld i nära relationer brottsligt oavsett hur en religiös text tolkas; den teologiska diskussionen ersätter inte gällande lag.

Den koraniska grunden: vers 4:34

Vers 4:34 innehåller flera nyckelbegrepp som var och en blivit föremål för tolkningsstrid. Versen inleds med att män är qawwamun – vanligen översatt «föreståndare», «beskyddare» eller «försörjare» – över kvinnor, vilket motiveras med försörjningsansvar och med att Gud «låtit den ene överträffa den andre» (faddala).²

Därefter beskriver versen ett förfarande för situationer där mannen «fruktar» hustruns nushuz – ett ord som traditionellt översatts «uppstudsighet» eller «tredska» men vars exakta innebörd debatteras. Förfarandet beskrivs i tre led: först förmaning, därefter att dra sig undan i sängen, och slutligen verbet daraba. Det är detta sista ord som hela frågan hänger på.³

Den filologiska striden om daraba

Den klassiska och vanligaste översättningen av daraba är «slå» eller «tillföra ett slag». Många moderna översättningar lägger till ett förtydligande – «lätt» – som inte står i den arabiska texten utan hämtats från hadithmaterialets begränsningar (se avsnitt 5).

Verbet daraba är emellertid ett av arabiskans mest mångtydiga; det bär en lång rad betydelser beroende på sammanhang. Detta har gett upphov till alternativa tolkningar. Mest känd är Laleh Bakhtiars översättning (2007), som återger ordet som «gå bort från dem» i stället för «slå dem», och som motiverar valet med profetens egen praxis.⁴

Denna omtolkning är dock omstridd även bland reformsinnade. Flera filologer invänder att daraba i den prepositionslösa form som används i versen svårligen kan betyda «skilja sig från» eller «gå bort» – betydelser som i klassisk arabiska normalt kräver en preposition. Den filologiska frågan är därmed inte slutgiltigt avgjord.⁵

Klassisk sunnitisk rättsvetenskap

De förkoloniala kommentatorerna och juristerna – t.ex. al-Tabari (d. 923), al-Razi (d. 1210), al-Qurtubi (d. 1273) och Ibn Kathir (d. 1373) – läste övervägande daraba som ett fysiskt slag. Därmed är dock inte sagt att de tillät en man att slå sin hustru fritt.⁶

Tvärtom ägnade dessa lärda stor möda åt att inskränka handlingen. Den avgörande begränsningen var begreppet ghayr mubarrih – ett slag som inte får vara skådegörande, inte får orsaka skada, märken eller smärta. Flera jurister tillade krav på att slaget skulle vara en sista utväg, inte riktas mot ansiktet, och aldrig få karaktären av misshandel.⁷

För att betona hur symbolisk handlingen förväntades vara använde kommentatorerna slående bilder: al-Tabari talar om ett slag med en tandpinne (miswak), al-Razi om en hopvikt näsduk. Poängen var att uttrycka misshag snarare än att tillfoga skada.⁸

Skolorna skilde sig åt i betoning. Den shafi'itiska traditionen förmedlar uppfattningen att det är bättre att helt avstå – att underlåta agan är att föredra. Av detta drar flera samtida läsare slutsatsen att det tredje steget snarast var tänkt som en begränsning av redan förekommande våld, inte en uppmaning: om de två första stegen fungerar behövs aldrig det tredje.⁹

Sammantaget kan den klassiska positionen beskrivas som ett villkorat och starkt kringgärdat tillstånd, format i ett patriarkalt samhällssammanhang men förenat med uttalade etiska betänkligheter. Debatten gällde graden av våld och hur stegen skulle tillämpas.¹⁰

Det profetiska exemplet och hadithlitteraturen

Ett återkommande problem för tolkningstraditionen är att profetens egen praxis, så som den återges i hadith, pekar bort från våld. Enligt en tradition på hans hustru 'A'ishas auktoritet slog profeten aldrig någon kvinna eller tjänare med sin hand.¹¹

Andra traditioner klandrar uttryckligen män som slår sina hustrur – t.ex. uttalandet att «de bästa bland er» inte gör det – och ifrågasätter det orimliga i att en man slår sin hustru «som en slav» och därefter delar bädd med henne. Det är också ur denna hadithtradition (bl.a. avskedspredikan) som begränsningen ghayr mubarrih hämtas.¹²

Här uppstår det som samtida forskning beskrivit som ett centralt etiskt dilemma: en spänning mellan versens ordalydelse, som tycks tillåta ett slag, och det profetiska föredömet, som tycks avvisa det. Hur denna spänning ska lösas är just det som skiljer tolkarna åt.¹³

Samtida sunnitiska tolkningar

Under 1900- och 2000-talen har en bred och inbördes oenig samtida diskussion vuxit fram. Den kan grovt delas i två huvudläger, med många mellanpositioner.

Reformistiska och egalitära läsningar

En rörelse av reforminriktade och feministiska muslimska lärda förkastar varje sanktion av våld. Amina Wadud läser versen i ljuset av Koranens övergripande budskap om rättvisa och avvisar en bokstavlig tillämpning.¹⁴ Juristen Azizah al-Hibri har argumenterat för att versen inte kan läsas som ett tillstånd till våld i hemmet.¹⁵

Khaled Abou El Fadl har föreslagit en «samvetsbetingad paus» inför traditioner som strider mot grundläggande moralisk övertygelse,¹⁶ och Kecia Ali har analyserat hur klassisk rättsvetenskap konstruerade äktenskapet på ett sätt som dagens etiska normer inte längre delar.¹⁷ Ayesha Chaudhrys studie (2013) är den mest utförliga akademiska kartläggningen av hela tolkningshistorien från 800-talet till idag och visar hur mångstämmig traditionen i själva verket är.

Traditionalistiska läsningar

Mer traditionalistiskt orienterade lärda håller fast vid att daraba betyder ett slag, men betonar samtidigt de klassiska villkoren: att det ska vara symboliskt och icke-skadande, en sista utväg, och att profetens exempel gör underlåtenhet bättre. Många samtida traditionalister understryker att verklig misshandel under alla omständigheter är förbjuden och utgör en orätt (zulm).

Förhållandet till civilrätt och samtida rådsorgan

Oberoende av hur den teologiska frågan besvaras gäller att våld i nära relationer är kriminaliserat i de flesta nutida rättsordningar – även i många muslimska majoritetsländer. Samtida fatwa- och rådsorgan har i ökande utsträckning uttalat sig mot våld i hemmet och betonat skydd för utsatta.¹⁸

Den teologiska diskussionen om vers 4:34 är därmed i praktiken överlagrad av en juridisk verklighet där misshandel är förbjuden. För många samtida lärda är detta inte en konflikt utan en bekräftelse: rättsordningens skydd ses som förenligt med, eller rentav uttryck för, traditionens grundläggande etiska impuls.

Sammanfattande slutsats

Frågan «får man slå sin hustru?» har inom sunnitisk lärdom inget enkelt svar, eftersom traditionen själv är oenig. Följande kan dock hållas för väl etablerat:

1. Den klassiska rättsvetenskapen läste övervägande daraba som ett slag, men kringgärdade det hårt (ghayr mubarrih, symboliskt, sista utväg) och uttryckte etiska betänkligheter; shafi`iter föredrog underlåtenhet.
2. Det profetiska exemplet, så som det återges i hadith, pekar bort från våld, vilket skapar en inneboende spänning i traditionen.
3. En omfattande filologisk debatt ifrågasätter själva grundöversättningen av daraba, men någon konsensus om en icke-fysisk betydelse finns inte.
4. En stor del av samtida lärdom – reformistisk såväl som delar av den traditionalistiska – avvisar varje sanktion av faktisk misshandel, och civilrätten kriminaliserar våld i nära relationer oavsett tolkning.

Den akademiskt korrekta sammanfattningen är därför att frågan är djupt omtvistad, att den klassiska positionen var ett villkorat men kritiskt kringgärdat tillstånd format av sin tids samhälle, och att tyngdpunkten i samtida tolkning har förskjutits mot ett tydligt avvisande av våld.

Litteraturförteckning

Abou El Fadl, Khaled. Speaking in God's Name: Islamic Law, Authority and Women. Oxford: Oneworld, 2001.

al-Hibri, Azizah Y. «An Islamic Perspective on Domestic Violence.»
Fordham International Law Journal 27, nr 1 (2003).

Ali, Kecia. Sexual Ethics and Islam: Feminist Reflections on Qur'an, Hadith, and Jurisprudence. Oxford: Oneworld, 2006.

Bakhtiar, Laleh. The Sublime Quran. Chicago: Kazi Publications, 2007.

Chaudhry, Ayesha S. Domestic Violence and the Islamic Tradition: Ethics, Law, and the Muslim Discourse on Gender. Oxford Islamic Legal Studies. Oxford: Oxford University Press, 2013.

Ibn Kathir, Isma'il. Tafsir al-Qur'an al-'Azim (klassisk korankommentar), kommentar till 4:34.

al-Qurtubi, Muhammad ibn Ahmad. al-Jami' li-ahkam al-Qur'an, kommentar till 4:34.

al-Razi, Fakhr al-Din. Mafatih al-ghayb (al-Tafsir al-kabir), kommentar till 4:34.

al-Tabari, Muhammad ibn Jarir. Jami' al-bayan 'an ta'wil ay al-Qur'an, kommentar till 4:34.

Wadud, Amina. Qur'an and Woman: Rereading the Sacred Text from a Woman's Perspective. New York: Oxford University Press, 1999.

Hadithmaterial: relevanta traditioner finns upptagna i Sahih al-Bukhari, Sahih Muslim, Sunan Abi Dawud, Sunan al-Tirmidhi, Sunan al-Nasa'i och Sunan Ibn Maja.

Anmärkning: Klassiska tafsir-verk och hadithsamlingar citeras här efter vers respektive sedvanlig samlingsindelning snarare än efter en bestämd tryckt utgåva, i enlighet med gängse praxis. För en samlad genomgång av primärkällorna hänvisas särskilt till Chaudhry (2013), som systematiskt behandlar dem.

FOTNOTER

[1](#) Ayesha S. Chaudhry, Domestic Violence and the Islamic Tradition: Ethics, Law, and the Muslim Discourse on Gender (Oxford: Oxford University Press, 2013), inledningen, beskriver vers 4:34 som en av de mest omdebatterade verserna i Koranen i samtiden.

[2](#) Verbet «leght» (faddala) och substantivet «föreståndare» (qawwamun) har i sig själva varit föremål för omfattande tolkningsstrid; vissa läser det som ett funktionellt försörjningsansvar snarare än ett värdehierarkiskt överläge.

[3](#) De tre stegen – förmaning (wa`z), avstånd i sängen (hajr) och daraba – är de tre led som klassiska kommentatorer utläser ur versens ordalydelse. Se Chaudhry (2013), kap. 2.

[4](#) Laleh Bakhtiar, *The Sublime Quran* (Chicago: Kazi Publications, 2007). Bakhtiar återger daraba i 4:34 som «gå bort från dem» och knyter detta till profetens egen praxis.

[5](#) Kritiker, bl.a. flera filologer, invänder att daraba i klassisk arabiska normalt kräver en preposition för att betyda «skilja sig från» eller «gå bort», och att den prepositionslösa formen i 4:34 därmed svårligen bär den betydelsen. Debatten är olöst.

[6](#) Muhammad ibn Jarir al-Tabari, *Jami` al-bayan `an ta`wil ay al-Qur`an*, kommentar till 4:34.

[7](#) Uttrycket ghayr mubarrih («icke skådegörande», «utan att vålla skada eller smärta») återkommer i hadithsamlingarna och blev hos jurister den avgörande inskränkningen. Det förekommer i traditioner upptagna av bl.a. Muslim, al-Tirmidhi, Abu Dawud, al-Nasa`i och Ibn Maja.

[8](#) Bilden av att slå «med en miswak (tandpinne) eller en hopvikt näsduk» återges hos al-Tabari respektive al-Razi som illustration av hur symbolisk handlingen skulle vara.

[9](#) Den shafi`itiska positionen att avstå (att underlåta är att föredra) återges i flera samtida översikter, se *Sisters in Islam, Are Muslim Men Allowed to Beat Their Wives?* (Kuala Lumpur), med hänvisning till klassiska auktoriteter.

[10](#) Chaudhry (2013) visar att förkoloniala jurister tillät våld men samtidigt höll fast vid etiska betänkligheter; debatten gällde graden av våld och hur de tre stegen skulle tillämpas, inte huruvida kvinnan var en rättssubjekt med skydd.

[11](#) Traditionen om att profeten aldrig slog någon kvinna eller tjänare återges på `A`ishas auktoritet i bl.a. *Sahih Muslim* och *Sunan Abi Dawud*.

Är det tillåtet att slå sin hustru?

[12](#) Traditionen som klandrar män som slår sina hustrur («de bästa bland er slår inte») återges i Sunan Abi Dawud och Sunan Ibn Maja; en närliggande tradition i Sahih al-Bukhari ifrågasätter att slå sin hustru «som en slav».

[13](#) Chaudhry (2013) benämner detta spänningsförhållande – mellan versens ordalydelse och det profetiska exemplet – som ett centralt etiskt dilemma i den islamiska traditionen.

[14](#) Amina Wadud, *Qur'an and Woman: Rereading the Sacred Text from a Woman's Perspective* (New York: Oxford University Press, 1999).

[15](#) Azizah Y. al-Hibri, «An Islamic Perspective on Domestic Violence», *Fordham International Law Journal* 27, nr 1 (2003).

[16](#) Khaled Abou El Fadl, *Speaking in God's Name: Islamic Law, Authority and Women* (Oxford: Oneworld, 2001), som introducerar idén om en «samvetsbetingad paus» inför traditioner som strider mot grundläggande moralisk övertygelse.

[17](#) Kecia Ali, *Sexual Ethics and Islam: Feminist Reflections on Qur'an, Hadith, and Jurisprudence* (Oxford: Oneworld, 2006).

[18](#) I de flesta moderna rättsordningar – inklusive i många muslimska majoritetsländer – är misshandel inom äktenskapet kriminaliserad oavsett religiös tolkning. Religiösa råds- och fatwaorgan har i ökande grad uttalat sig mot våld i hemmet.